

რუსეთის ბაზრის აპროექტივები - ილუზია თუ რეალობა?

ქეთევან მარშავა

ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი,
ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თსუ პროფესორი

ლია ძეგისაური

ეკონომიკის დოქტორი,
საქსტატის საგარეო ვაჭრობისა და უცხოური ინვესტიციების
სტატისტიკის სამმართველოს უფროსი

საქართველოსთვის უმსხვილეს სავაჭრო პარტნიორებს ტრადიციულად უახლოესი მეზობელი ქვეყნები წარმოადგენენ. „მეზობლური“ უპირატესობისა და მაკრო დონეზე მსოფლიო ინტერესების გათვალისწინებით, საექსპორტო პოტენციალის რეალიზაციის შესაძლებლობების მაქსიმალურად გამოყენებისათვის, ყველაზე მიმზიდველ ბაზრად რუსეთი მოიაზრებოდა. ასეც იყო ქართულ რეალობაში მანამდე, სანამ რუსეთი ქართული პროდუქციის იმპორტზე ემბარგოს გამოაცხადებდა.

თანამედროვე პერიოდში საქართველოს მზერა კვლავ ჩრდილოეთით არის მიპყრობილი. ისტორია მეორდება და წლების მანძილზე გაწყვეტილი კავშირები და დანგრეული ურთიერთობები კვლავ აღდგენის პერსპექტივის წინაშე აღმოჩნდა. როდის გაუქმდება სრულად „პოლიტიკური ემბარგო“, რომელიც რუსეთის ფედერაციამ 2006 წელს შემოიღო? ეს კითხვა დღითიდღე უფრო მეტ აქტუალობას იძენს.

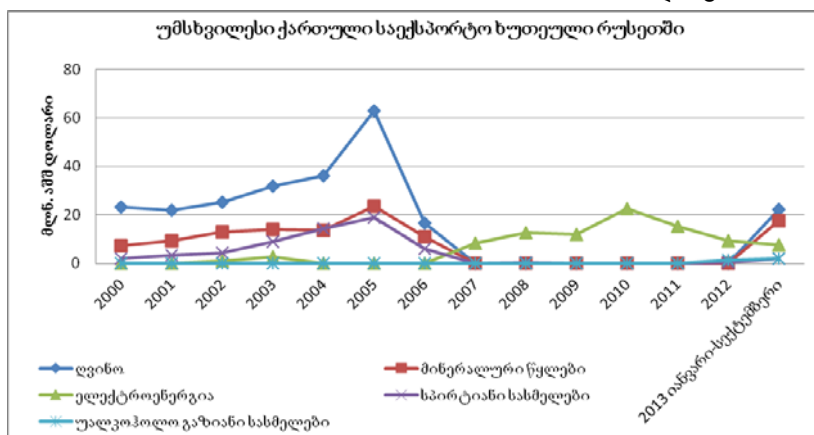
თუმცა, რა იყო და რა რჩება ჩრდილოელი მეზობლის ინტერესის შესანარჩუნებლად საქართველოს ექსპორტის სტრუქტურაში? რამდენად შესწევს ძალა და ყოფნის რესურსები ჩვენს ქვეყანას იმ ფუფუნებით ისარგებლოს, რასაც რუსეთის ბაზარზე საკუთარი პროდუქციის ექსპორტი ჰქვია? ჭირდება კი ამხელა იმპერიას სწორედ ის პროდუქტი, რისი წარმოებისა და სხვა ქვეყნების

ბაზარზე გატანის შესაძლებლობაც საქართველოს გააჩნია? ამ შეკითხვებზე პასუხის გაცემა ემზარგოს მოხსნაზე არანაკლები მნიშვნელობისაა.

რეალური პერსპექტივის გამოსავლენად და პრაგმატული თეორიის ჩამოსაყალიბებლად ვეცადეთ გადაგვეხედა შორეულ და უახლოეს წარსულში საქართველო-რუსეთის სავაჭრო ურთიერთობაში ჩამოყალიბებული ტენდენციები.

2013 წლის მიხედვით რუსეთში უმსხვილესი საექსპორტო საქონლის ათეულიდან, იმ საქონლის ელიმინირებით, რომლებიც ექსპორტირებულია რექსპორტის რეჟიმის საფუძველზე, რჩება ხუთი სასაქონლო პოზიცია - ღვინო, მინერალური და მტკნარი წყლები, ელექტროენერგია, სპირტიანი და უალკოჰოლო გაზიანი სასმელები (დიაგრამა №1).

დიაგრამა №1.

2006 წლის გაზაფხულამდე, როცა მოსკოვმა რუსეთში ქართული პროდუქციის შეტანა აკრძალა, ქართული მინერალური წყლების ექსპორტის თითქმის 65 პროცენტი რუსეთზე მოდიოდა. სავაჭრო ემზარგოსთან ერთად, 2006 წელს რუსეთმა ასევე დაიწყო საქართველოს სატრანსპორტო ბლოკადა, რამაც მძიმე დარტყმა მიაყენა, ათწლეულების მანძილზე რუსეთის ბაზარზე ორიენტირებულ საქართველოს სოფლის მეურნეობის სხვა მნიშვნელოვან

დარგებსაც, მათ შორის, მეციტრუსეობას, მეჩაიეობასა და მეხილეობას. ყველაზე მძიმე ზარალი მაინც ღვინის მწარმოებლებმა მიიღეს. საქართველოში ერთ-ერთი სტრატეგიული დარგი სწორედ მეღვინეობაა. განვითარებული მევენახეობა-მეღვინეობის ქვეყნებს შორის საქართველო გამოირჩევა კონკურენტული უპირატესობით. ამას განაპირობებს მრავალსაუკუნოვანი ტრადიციები და ბუნებრივ-კლიმატური პირობების მრავალფეროვნება. საქართველოს მეღვინეობის ერთ-ერთი ყველაზე მეტად დამახასიათებელი თავისებურება და განუყოფელი ნიშან-თვისება ყურძნის იშვიათი ჯიშების არსებობა და ღვინის დაყენების უნიკალური ტექნოლოგიაა.

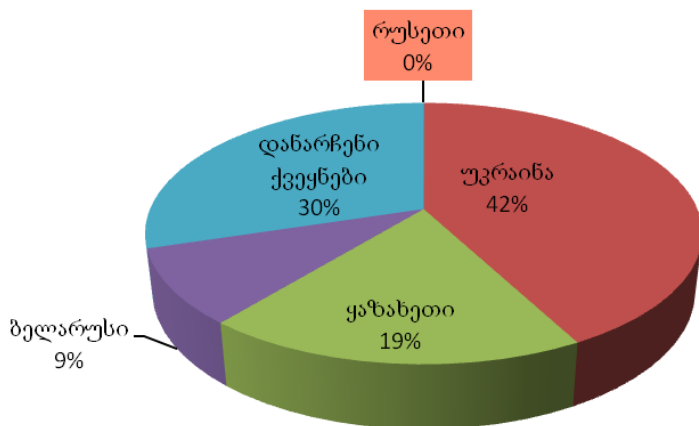
ამ მხრივ საქართველოსთვის ყოველთვის ყველაზე მეტად მიმზიდველი და გახსნილი რუსეთის ბაზარი იყო. 2000 წლიდან 2006 წლის ჩათვლით პერიოდში საქართველოსთვის ღვინის საექსპორტო ქვეყნების ნუსხა რუსეთით იწყებოდა. 2006 წლამდე ქართულ ღვინოს რუსეთის ღვინის ბაზრის 10 პროცენტზე მეტი ეკავა, რაც საქართველოს ღვინის მთელი ექსპორტის 74-80 პროცენტის ფარგლებში მერყეობდა. 2005 წელს საქართველოდან ექსპორტზე 81 მლნ. აშშ დოლარის ღვინო გავიდა, რუსეთის ბაზრის ჩაკეტვის შემდეგ, ეს მონაცემი ჯერ განახევრდა, 2007 წელს კი ღვინის ექსპორტი 29 მილიონ აშშ დოლარამდე დაეცა. 2008 წლიდან, ახალი ბაზრების ათვისების ხარჯზე, ექსპორტი გაიზარდა. 2013 წლის იანვარ-სექტემბერში ღვინის ექსპორტმა 74 მილიონ აშშ დოლარს გადააჭარბა და რუსეთის წილმა 30 პროცენტი შეადგინა. ემბარგოს მოქმედების ბოლო წელს და მისი მოხსნის შემდეგ, ღვინის ექსპორტში ქვეყნების წილი რამდენადმე შეიცვალა და რუსეთის მიმართ რადიკალურად (დიაგრამა №2 და №3).

2006 წლიდან 2011 წლამდე პერიოდში საქართველოდან ექსპორტირებული ღვინის წლიურმა ღირებულებამ ვერ გადააჭარბა 2005 წელს მხოლოდ რუსეთში ექსპორტირებული ღვინის ღირებულების მაჩვენებელს (დიაგრამა №4).

ექსპორტირებული ღვინის ღირებულება 2013 წლის იანვარ-სექტემბერში 2006 წელთან შედარებით 5.5 მლნ. აშშ დოლარით

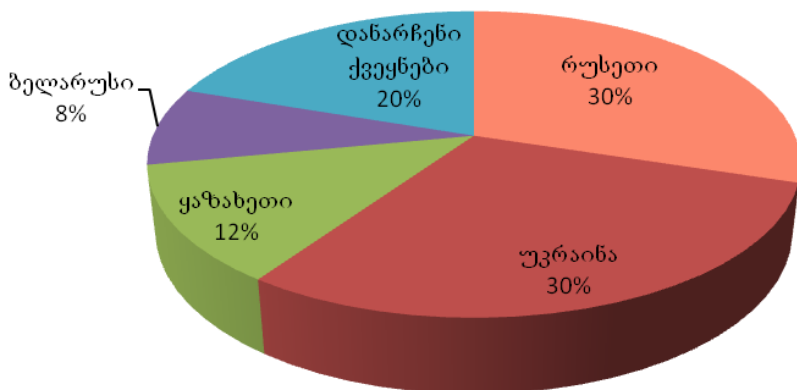
დიაგრამა №2.

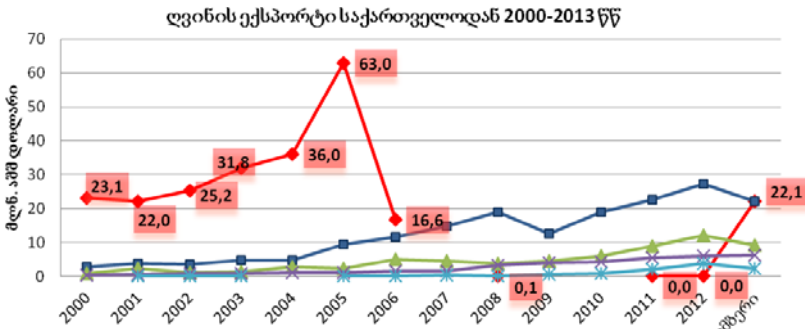
უმსხვილესი ქვეყნების წილი ღვინის ექსპორტში 2012 წელს

დიაგრამა №3.

უმსხვილესი ქვეყნების წილი ღვინის ექსპორტში
2013 წლის იანვარ-სექტემბერში

გაიზარდა, თუმცა აღნიშნული ზრდა მხოლოდ ფასის ცვლილებაში გამოიწვია, კერძოდ რუსეთში 2006 წელს 1 ლიტრი ღვინის საშუალო საექსპორტო ფასი 2 დოლარი, ხოლო 2013 წლის იანვარ-სექტემბერში 3.6 დოლარი დაფიქსირდა.

მიუხედავად ზემოთქმულისა, ექსპორტირებული ღვინის მოცულობისა და საექსპორტო ფასების დინამიკა უდავოდ დადებითი ტენდენციით ხასიათდება, რადგან 7 წლის პაუზის შემდეგ, 2013 წლის ივნისიდან, ქართული ღვინო რუსეთის ბაზარზე კვლავ დაბრუნდა და მხოლოდ ოთხ თვეში 22.1 მლნ. აშშ დოლარი შეადგინა.

FAO-ს სტატისტიკური მონაცემები რუსეთის ფედერაციის სასურსათო ბალანსებიდან ცხადყოფს, რომ რუსეთში ღვინით თვითუზრუნველყოფის კოეფიციენტი არც თუ ისე მაღალია და მეტიც, 2006 წლიდან ეს მაჩვენებელი თანაბრადკლებადი ტენდენციით ხასიათდება. 2009 წლის მონაცემებით ის მხოლოდ 50 პროცენტს შეადგენს, რაც იმას ნიშნავს, რომ ქვეყანაში მოხმარებული ღვინის დაახლოებით ნახევარი იმპორტირებულია¹.

ღვინო საქართველოს საექსპორტო ათეულში ტრადიციულად მნიშვნელოვან ადგილს იკავებს და რუსეთის ემბარგოს მიუხედავად 2007 წლიდან ყოველწლიურად იზრდება კიდეც მისი

1 http://faostat3.fao.org/faostat-gateway/go/to/download/FB/*/E.

მოცულობა. საქართველოს აქვს შესაძლებლობა, რომ საკუთარი წარმოების ღვინით დააკმაყოფილოს ქვეყნის შიდა მოთხოვნა და ამასთანავე მოახდინოს მისი ექსპორტი¹. 2012 წლის მონაცემებით, საქართველოში ყურძნით თვითუზრუნველყოფის კოეფიციენტი 127 პროცენტს შეადგენს და დინამიკაც გვიჩვენებს, რომ ეს მაჩვენებელი ტრადიციულად საკმაოდ მაღალია. ამგვარად, შეიძლება ითქვას, რომ ქართულ ღვინოს საკმაოდ კარგი შანსი ეძლევა საკუთარი თავი კვლავ დაიმკვიდროს რუსეთის ბაზარზე.

მეორე პოზიციას, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, მინერალური წყლები იკავებს, რომლის საწარმოებლად საქართველოს ბუნებრივი უპირატესობა გააჩნია. ჩვენი ქვეყანა მდიდარია მიწისქვეშა წყლებით, ამასთან, ეს რესურსები საკმაოდ კარგი ხარისხისაა და მაღალი მინერალიზაციით ხასიათდება.

მინერალური წყლის ექსპორტის დინამიკა მზარდი ტენდენციით ხასიათდება (ცხრილი №1). ამ საქონლის ექსპორტმა მაქსიმალურ მაჩვენებელს 2013 წლის იანვარ-სექტემბერში მიაღწია და 72.8 მლნ. აშშ დოლარი შეადგინა. რუსეთის წილი მინერალური წყლების ექსპორტში ემზარგომდე 70 პროცენტს აჭარბებდა. ემზარგოს მოხსნის შემდეგ, ეს მაჩვენებელი 24 პროცენტით განისაზღვრა. რაც შეეხება საშუალო საექსპორტო ფასს, რუსეთში 34 პროცენტით მაღალია მთლიანად საშუალო საექსპორტო ფასზე.

მინერალური წყლების საექსპორტო ქვეყნების პირველ ხუთეულს ყოფილი საბჭოთა კავშირის ქვეყნები შეადგენენ (დიაგრამა №5).

რუსეთის ემზარგოს შემდეგ, 2006 წელთან შედარებით მინერალური წყლების ექსპორტი საქართველოდან კვლავ გაიზარდა. თუმცა, აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ უკრაინა, რომელიც დღეისათვის ამ საქონლის პირველი ექსპორტიორი ქვეყანაა საქართველოს რეიტინგში, თავისი მაქსიმალური მაჩვენებლით 0.9 პროცენტით ჩამორჩება რუსეთში მინერალური წყლების ექსპორტის 2005 წლის მაჩვენებელს. ეს ფაქტი კიდევ ერთხელ ადასტურებს, რომ რუსეთის ბაზარი ამ დარგისთვისაც საკმაოდ მიმზიდველია.

1 საქსტატი - http://www.geostat.ge/?action=page&p_id=751&lang=geo.

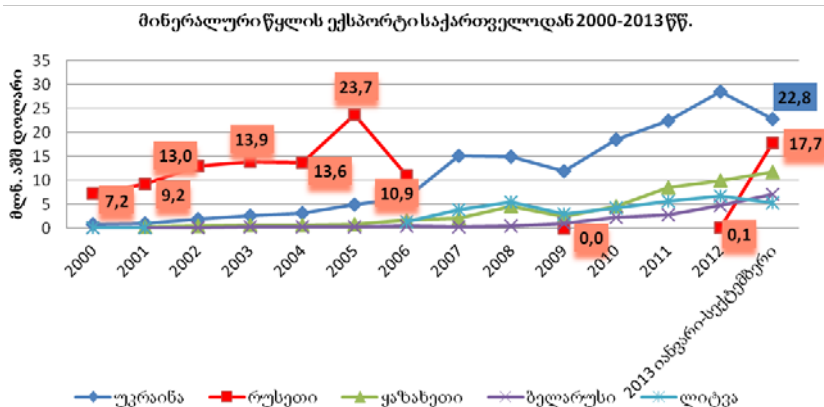
მინერალური წყლის ექსპორტი							
წ.	სულ ექსპორტი			რუსეთში			რუსეთის წილი (%)
	მლნ. აშშ დოლარი	მლნ. ლიტონი	საშ. საექსპორტო ფასი 1ლ-\$	მლნ. აშშ დოლარი	მლნ. ლიტონი	საშ. საექსპორტო ფასი 1ლ-\$	
2000	9.4	35.6	0.26	7.2	29.1	0.25	76
2001	11.7	40.3	0.29	9.2	33.6	0.28	79
2002	17.3	66.2	0.26	13.0	53.9	0.24	75
2003	19.7	76.5	0.26	13.9	60.1	0.23	71
2004	19.3	74.9	0.26	13.6	59.6	0.23	71
2005	32.5	119.5	0.27	23.7	94.8	0.25	73
2006	24.0	68.6	0.35	10.9	35.9	0.30	45
2007	25.4	58.6	0.43	-	-	-	-
2008	31.0	63.1	0.49	-	-	-	-
2009*	24.7	52.8	0.47	0.0	0.0	0.52	0
2010	36.9	77.3	0.48	-	-	-	-
2011	47.6	87.9	0.54	-	-	-	-
2012*	59.3	88.6	0.67	0.1	0.2	0.53	0
2013 01-09	72.8	89.9	0.81	17.7	16.4	1.08	24

*რუსეთში განხორციელდა რეექსპორტი.

ეროვნული წარმოების საექსპორტო ხუთეულში მესამე ადგილზე ელექტროენერგია იმყოფება. ჰიდრორესურსებით მდიდარ საქართველოს ელექტროენერგიის წარმოების ბუნებრივი უპირატესობა გააჩნია, რაც საშუალებას იძლევა დაკმაყოფილდეს როგორც ქვეყნის შიდა მოთხოვნა, ისე განხორციელდეს ელექტროენერგიის ექსპორტიც.

2010 წელს საქართველოსთვის ელექტროენერგიის ექსპორტის

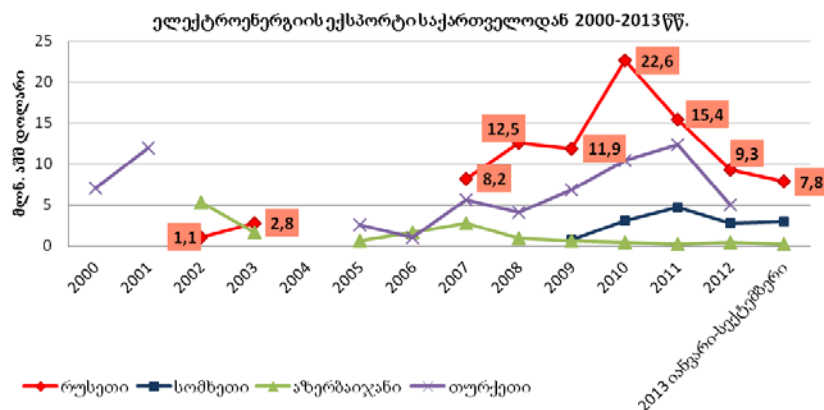
დიაგრამა №5.

რეკორდული მოცულობა 1.5 მლრდ. კვტ. სთ დაფიქსირდა. თუმცა აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ მას შემდეგ ექსპორტის მოცულობა საგრძნობლად შემცირდა და 2013 წელს 361 მლნ. კვტ. სთ შეადგინა.

უმსხვილეს საექსპორტო ქვეყნად კვლავაც რუსეთი რჩება (დიაგრამა №6) და მისი წილი ელექტროენერგიის მთლიან ექსპორტში 2013 წლის იანვარ-სექტემბრის მდგომარეობით 71 პროცენტს შეადგენს.

დიაგრამა №6.

პროგნოზური თეორიის თანამედროვე პრობლემები

განსაკუთრებით ხაზი უნდა გაესვას ენერგეტიკის სფეროში განხორციელებული პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოცულობის მზარდ ტენდენციას (ცხრილი №2).

ცხრილი №2.

პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები საქართველოში ეკონომიკის სექტორების მიხედვით

	მლნ. აშშ დოლარი						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	I-II კვ. 2013*
სულ	2,014.8	1,564.0	658.4	814.5	1,117.2	911.6	458.6
მათ შორის:							
ენერგეტიკა	362.6	294.9	-2.1	21.9	204.0	179.4	108.2
დამამუშავებელი მრეწველობა	312.1	188.3	124.8	175.3	120.3	167.9	70.4
საფინანსო სექტორი	157.7	10.9	49.7	107.4	167.7	162.6	78.3
ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა	416.7	422.7	98.4	215.1	126.5	72.8	57.9
მშენებლობა	171.9	56.7	105.2	4.7	48.1	41.8	37.2
დანარჩენი სექტორები	593.9	590.5	282.4	290.1	450.6	287.0	106.5

საქართველოს მთავრობის მიერ დაგეგმილი ენერგეტიკული პროექტების განხორციელება და ამ სფეროში შესამჩნევი მზარდი პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები იძლევა იმის იმედს, რომ ელექტროენერგიის წარმოება და შესაბამისად ექსპორტიც მომავალში კვლავ გაიზრდება.

მეოთხე პოზიციაზე რუსეთთან ექსპორტში ფიგურირებს სპირტიანი სასმელები. აღსანიშნავია, რომ თავად რუსეთი, საქართველოდან ექსპორტირებული სპირტიანი სასმელების ქვეყნების რეიტინგში, 2013 წლის იანვარ-სექტემბრის მდგომარეობით, მხოლოდ და მხოლოდ მერვე ადგილზე იმყოფება და მთლიანი ექსპორტის 3 პროცენტს შეადგენს.

მდგომარეობა რადიკალურად განსხვავებული იყო 2000-2005 წლებში, როცა რუსეთი ლიდერის პოზიციას იკავებდა. ამ პერიოდში მისი წილი სპირტიანი სასმელების მთლიან ექსპორტში 64-87 პროცენტის ფარგლებში მერყეობდა (ცხრილი №3).

ცხრილი №3.

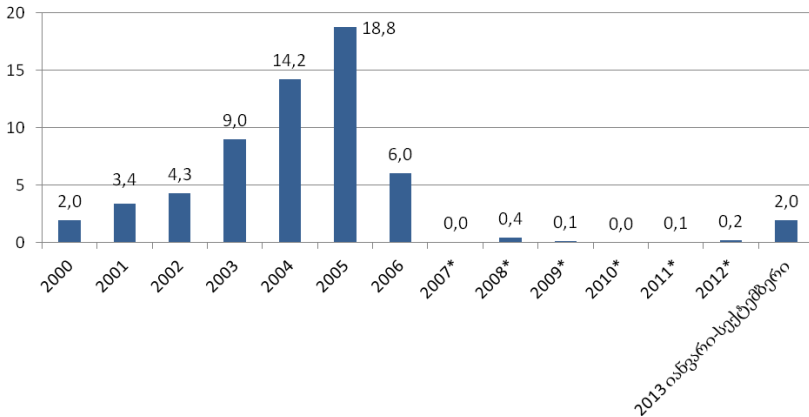
სპირტიანი სასმელების ექსპორტი							
წ.	სულ ექსპორტი			რუსეთში			რუსეთის წილი (%)
	მლნ. აშშ დოლარი	მლნ. ლიტრი	საშ. საექსპორტო ფასი 1ლ-\$	მლნ. აშშ დოლარი	მლნ. ლიტრი	საშ. საექსპ. ფასი 1ლ-\$	
2000	3.0	1.3	2.3	2.0	1.2	1.7	67
2001	3.9	2.3	1.7	3.4	2.0	1.7	87
2002	5.6	2.7	2.1	4.3	2.2	2.0	77
2003	13.1	3.9	3.3	9.0	2.4	3.8	69
2004	18.9	4.0	4.8	14.2	2.7	5.3	75
2005	29.2	5.6	5.2	18.8	2.7	6.9	64
2006	30.1	6.7	4.5	6.0	0.5	12.0	20
2007*	57.4	19.3	3.0	0.0	0.0	27.6	0
2008*	59.0	12.5	4.7	0.4	0.0	52.4	1
2009*	54.0	14.9	3.6	0.1	0.0	101.6	0
2010	55.7	11.2	5.0	-	-	-	-
2011*	67.9	11.7	5.8	0.1	0.0	110.8	0
2012*	80.0	13.2	6.1	0.2	0.0	64.1	0
2013 01-09	61.8	7.0	8.9	2.0	0.1	18.9	3

*რუსეთში განხორციელდა რეექსპორტი.

რუსეთში სპირტიანი სასმელების ექსპორტის დინამიკური მწკრივის საწყისი და ბოლო დონეები თანაბარია (დიაგრამა №7).

თუმცა თუ ნატურალურ მაჩვენებლებს გადავხედავთ, მდგომარეობა უფრო სავალალოა, რადგან 2013 წლის იანვარ-სექტემბერში რუსეთში ექსპორტირებული სპირტიანი სასმელების მოცულობა 1.1 მლნ. ლიტრით ნაკლებია 2000 წლის მაჩვენებელზე.

სპირტიანი სასმელების ექსპორტი რუსეთში (მლნ. აშშ დოლარი)

FAO-ს სტატისტიკური მონაცემების მიხედვით, რუსეთის ფედერაციის სასურსათო ბალანსში სპირტიანი სასმელების თვითუზრუნველყოფის კოეფიციენტი დინამიკაში საკმაოდ მაღალია და 2009 წელს 92 პროცენტს შეადგენდა¹.

თუმცა თუ გავითვალისწინებთ 2000 წლიდან დღემდე საქართველოდან ექსპორტირებული სპირტიანი სასმელების მაქსიმალურ მოცულობას (2007 წელს - 19.3 მლნ. ლიტრი), რუსეთის მიერ ამ საქონლის იმპორტის სიდიდეს და ემზარგომდე არსებულ მდგომარეობას, შეიძლება ითქვას, რომ საქართველოს ძველ პოზიციაზე დაბრუნების და ექსპორტის გაფართოების შანსი ნამდვილად გააჩნია.

რუსეთის ექსპორტში მეხუთე ადგილზე მყოფი უალკოჰოლო გაზიანი სასმელების ექსპორტის დინამიკა საინტერესოდ გამოიყურება მხოლოდ 2012 წლის შემდეგ, როცა რუსეთის წილმა 2000 წლიდან მოყოლებული პირველად მიაღწია ორნიშნა მაჩვენებელს და ამ პროდუქციის მთლიან ექსპორტში 14.2 პროცენტი შეადგინა (ცხრილი №4).

1 http://faostat3.fao.org/faostat-atway/go/to/download/FB/*/*E.

უაღკოპოლო გაზიანი სასმელების ექსპორტი

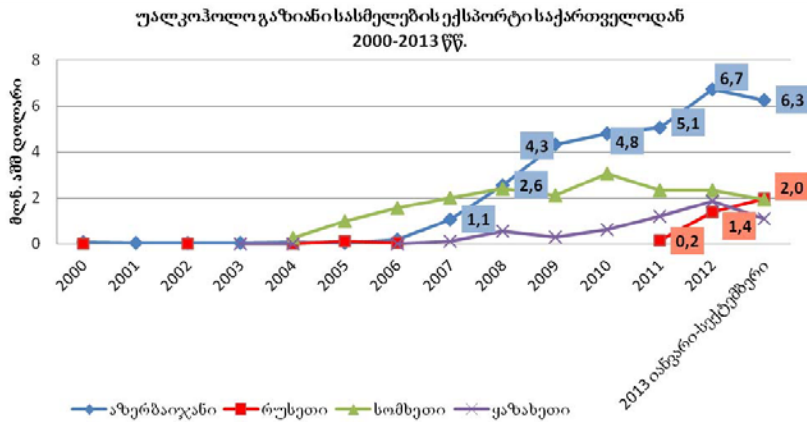
წ.	სულ ექსპორტი			რუსეთში			რუსეთის წილი (%)
	ათასი აშშ დოლარი	ათასი ლიტრი	საშ. სა-ექსპორტო ფასი 1ლ-\$	ათასი აშშ დოლარი	ათასი ლიტრი	საშ. სა-ექსპორტო ფასი 1ლ-\$	
2000	4,011.8	9,443.3	0.4	0.3	0.4	0.9	0.0
2001	3,536.6	10,087.7	0.4	-	-	-	-
2002	2,824.0	9,869.0	0.3	3.3	4.2	0.8	0.1
2003	11,744.6	38,132.9	0.3	-	-	-	-
2004	14,034.3	40,937.2	0.3	22.5	73.7	0.3	0.2
2005	20,440.9	65,953.2	0.3	106.4	250.1	0.4	0.5
2006	23,044.9	71,434.9	0.3	59.5	159.2	0.4	0.3
2007	29,377.7	73,196.2	0.4	-	-	-	-
2008	7,930.7	15,418.5	0.5	-	-	-	-
2009	10,683.5	19,648.3	0.5	-	-	-	-
2010	14,666.4	26,620.9	0.6	-	-	-	-
2011	15,050.7	24,896.4	0.6	151.5	319.1	0.5	1.0
2012	20,888.3	33,029.9	0.6	1,402.9	2,261.5	0.6	6.7
2013 01-09	13,928.9	21,466.0	0.6	1,984.6	2,911.7	0.7	14.2

უაღკოპოლო გაზიანი სასმელების ექსპორტის დინამიკის ანალიზი ქვეყნების ჭრილში (დიაგრამა №8), ცხადყოფს, რუსეთში ექსპორტის ზრდის ასეთი ტენდენციის შენარჩუნების პრობლემაში, ამ სეგმენტის პერსპექტიულობას.

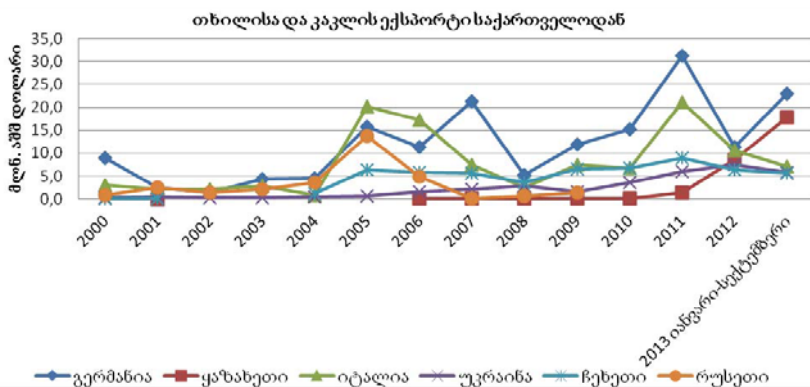
რაც შეეხება საქართველოს საექსპორტო ათეულში მეხუთე ადგილზე მყოფი თხილსა და კაკალს 2006 წლამდე რუსეთი შედიოდა ამ საქონლის საექსპორტო სამეულში (დიაგრამა №9).

ემბარგოს გამოცხადების შემდეგ აღნიშნული საქონლის გატანა რუსეთში საგრძნობლად შემცირდა, ხოლო 2010 წლიდან საერთოდ შეწყდა (ცხრილი №5).

დიაგრამა №8.

დიაგრამა №9.

თხილისა და კაკლის ექსპორტი საქართველოდან					
წ.	სულ		რუსეთში		რუსეთის წილი (%)
	ათასი აშშ დოლარი	ათასი ტონა	ათასი აშშ დოლარი	ათასი ტონა	
2000	19.3	7.4	0.8	0.3	4
2001	9.8	4.0	2.4	1.1	25
2002	6.8	4.3	1.3	1.0	19
2003	12.6	6.2	2.1	1.6	17
2004	17.7	4.2	3.6	1.6	21
2005	70.3	10.0	13.7	2.5	20
2006	56.6	12.6	4.8	0.7	8
2007	65.1	11.7	0.1	0.0	0
2008	31.7	8.2	0.7	0.1	2
2009	70.0	17.9	1.4	0.4	2
2010	75.1	18.0	-	-	-
2011	130.1	21.7	-	-	-
2012	83.7	15.7	-	-	-
2013 01-09	82.4	16.2	-	-	-

სათანადო საექსპორტო პოლიტიკის გატარებისა და რუსეთის მხრიდან ქართული წარმოშობის საქონლის იმპორტზე ბარიერების მოხსნის შემთხვევაში, ქართულ თხილსა და კაკალს შეუძლია გარკვეული ადგილის დამკვიდრება მეზობელი ქვეყნის ბაზარზე.

და ბოლოს განვიხილოთ ზოგადად ქართული ციტრუსის ექსპორტის დინამიკა და მისი რუსეთის ბაზარზე შესვლის პერსპექტივა (ცხრილი №6).

ემბარგოს გამოცხადებამდე რუსეთში ციტრუსის ექსპორტის არსებული ტენდენცია იმედისმომცემი იყო.

მიუხედავად იმისა, რომ განსახილველ პერიოდში აღნიშნუ-

ეკონომიკური თეორიის თანამედროვე პრობლემები

ლი საქონლის ექსპორტის მოცულობა მცირე მასშტაბებით განისაზღვრებოდა, 2004-2005 წლებში რუსეთის წილმა 40 პროცენტს გადააჭარბა. საქართველოსთვის რეკორდული მაჩვენებელი დაფიქსირდა 2009 წელს, როცა 15 მლნ. დოლარზე მეტი ღირებულების და 54 ათას ტონაზე მეტი ციტრუსის ექსპორტი განხორციელდა, თუმცა ამ პერიოდიდან დღემდე რუსეთის ბაზარი ქართული ციტრუსისთვის საფუძვლიანად არის დაკეტილი. არადა ჩვენს ქვეყანას ციტრუსის წარმოებაში რუსეთთან შედარებით აბსოლუტური უპირატესობა გააჩნია, რასაც ადასტურებს FAO-ს სტატისტიკური მონაცემებიც რუსეთის ფედერაციის სასურსათო ბალანსების საფუძველზე¹.

ცხრილი №6.

ციტრუსის ექსპორტი საქართველოდან					
წ.	სულ		რუსეთში		რუსეთის წილი (%)
	ათასი აშშ დოლარი	ათასი ტონა	ათასი აშშ დოლარი	ათასი ტონა	
2000	2.5	13.3	0.7	2.7	27
2001	1.6	10.9	0.3	1.4	17
2002	1.6	11.8	0.2	0.6	11
2003	2.1	14.2	0.2	1.1	11
2004	2.6	15.0	1.3	5.8	48
2005	5.9	33.8	2.5	9.5	42
2006	2.5	15.8	0.0	0.1	1
2007	4.6	38.6	0.1	0.2	1
2008	3.9	21.1	0.0	0.1	1
2009	15.7	53.6	-	-	-
2010	12.1	35.3	-	-	-
2011	5.3	13.8	-	-	-
2012	7.7	17.1	-	-	-
2013 01-09	2.7	4.9	-	-	-

1 http://faostat3.fao.org/faostat-gateway/go/to/download/FB/*/E.

ტერიტორიული სიახლოვის, რომელიც საგრძნობლად ამცირებს როგორც სატრანსპორტო დანახარჯებს, ისე საქონლის გზაში გაფუჭების რისკს, საგემოვნო სპეციფიკაციის და საქართველოში ციტრუსის მოყვანის პოტენციალის გათვალისწინებით, რუსეთი თავად უნდა იყოს დაინტერესებული ამ პროდუქციის იმპორტით საკუთარ ქვეყანაში.

არანაკლები ოპტიმისტური განწყობის საფუძველს იძლევა FAO-ს და საქსტატის მონაცემების საფუძველზე აგებული საქართველოს ციტრუსის ბალანსი, რომლის მიხედვით, წინა წლებთან შედარებით შემცირებული თვითუზრუნველყოფის კოეფიციენტის მიუხედავად, ამ მაჩვენებელმა 100 პროცენტს 2012 წელსაც გადააჭარბა¹.

ზემოაღნიშნული დასკვნებისა და თანამედროვე მოთხოვნების გათვალისწინებით, მიმდინარე ეტაპზე ქვეყანამ უნდა აირჩიოს ექსპორტზე ორიენტირებული სტრატეგიული სავაჭრო პოლიტიკა. ქმედითი ღონისძიებების გატარების მიმართულებით გარკვეული ნაბიჯები უკვე გადაიდგა. 2013 წლის აგვისტოში ქ. მოსკოვში, მიღწეული იქნა შეთანხმება საქართველოსა და რუსეთის შორის საერთაშორისო საავტომობილო გადაზიდვების აღდგენაზე. მხარეებს შორის პირველ ეტაპზე გაიცვალა 500 ერთეული სატვირთო გადაზიდვის ნებართვა 2013 წლისათვის, რაც საშუალებას მისცემს ქართველ გადამზიდავებს გადაიტანონ ტვირთი რუსეთის მიმართულებით და მისი ტერიტორიის გავლით.

დადებითი ძვრები შეიმჩნევა ინფრასტრუქტურის განვითარების მხრივ. მიმდინარე წლის სექტემბრის დასაწყისში საქართველო-რუსეთის საზღვარზე განახლებული საბაჟო-გამშვები პუნქტი “ყაზბეგი” გაიხსნა, რომელიც აღჭურვილია თანამედროვე სისტემებით, სატვირთო მანქანების სკანირებისა და არასტანდარტული მანქანების გატარების სისტემით. განვითარებული და მოწესრიგებული ინფრასტრუქტურა და გამარტივებული საბაჟო პროცედურები დამატებით სტიმულს შექმნის საქონლის ექსპორტისათვის,

1 http://faostat3.fao.org/faostat-gateway/go/to/download/FB/*E;
საქსტატი - http://www.geostat.ge/?action=page&p_id=751&lang=geo.

ამავდროულად სათანადო დონეზე უნდა მოქმედებდეს ეროვნული პროდუქციის საერთაშორისო ბაზრებზე დაცვის მექანიზმებიც.

საქართველოს საექსპორტო პოტენციალის რეალიზაციისათვის მნიშვნელოვანი წინაპირობაა ასევე, ინვესტიციების მოზიდვა და საიმედო კაპიტალდაბანდების განხორციელება, რომლებიც ხელს შეუწყობს ეროვნული წარმოების ამოქმედებას, ეროვნული პროდუქციის ხარისხისა და შესაბამისად, კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას, რაც თავის მხრივ, ექსპორტის წახალისების, საექსპორტო პოტენციალის ეფექტურად გამოყენების მყარი გარანტი იქნება და ემზარგოს სრულად გაუქმების პირობებში, რუსეთის ბაზრის პერსპექტივაც უახლოეს მომავალში შესაძლებელია რეალობად იქცეს.

РЕЗЮМЕ

В статье **Кетеван Маршавა, Лиа Дзедбисаური Перспектива Российского рынка – иллюзия или реальность?** излагаются тенденции развития грузинско-русских торговых отношении 2000-2013 гг. , изменения географической структуры экспорта за этот период, обусловленные введением Российским правительством санкций на импорт грузинской продукции, адекватность перенаправления рельсов экспорта Грузии на альтернативные рынки и их результативность.

Обоснована актуальность восстановления разрушенных экономических отношении и логичность возникающих вопросов - чем может Грузия снова заинтересовать Россию? Хватит ресурсов и сил у нашей страны вновь укрепить позиции на северном рынке?

Отмечены необходимость выбора стратегической торговой политики ориентированной на экспорт и значимость предпринятых в этом направлений определенных действенных мер.

С помощью ретроспективного анализа достаточно широкого спектра статистических данных и с учетом имеющихся ряда политических и инфраструктурных сдвигов выделены пять основных товаров национального производства, экспорт которых, на Российском рынке, можно характеризовать реально перспективной.